

Magyar Hírmondó.

XXXXXXXXXXXX

52. -

Költ Bétsben, Karátson - Havának (Decembernek)
26-dik napján, 1794-dik Elztendőben.

Hadi Környütlállások.

Azon történetet, mellyről, a' múltt
Keddi *Hírmondónk'* végén íránk: követke-
zendőképpen adja elő az *Alsó Rajnai Ts.*
K. Sereg' Fő - Vezére Haditármester Gróf
Clerfayt, *Mühlheimi* Fő-quártélyából,
Dec. 14-dikénn botsátott Tudósításában:
A' *Cleve*i Kanálison (Tsatornán) melly,
Tollhammernél egyesül a' *Rajnával*, *Bie-*
land Sziget felé indúlt az ellenség, Dec.
tizenegyedikén reggeli hat órakor, tizen-
nyóltz hajókkal: de alig érhetett még a'
Rajna' közepére, a' midőn el-kezdték dur-
rogni ellene kartátsaink, olly hathatosság-
gal; hogy kéntelenítetett nyakra főre ipar-
kodni viffza a' túlsó part felé; mellyhez
közelgetvén, olly sebességgel ugrált ki a'
hajókból, hogy sokan hüllottak a' vízbe,
közzüle. Kezdettek vala ugyan a' Fran-
tziák is ágyúzni a' túlsó partról, Népünk
felé; de rövid-ágyújokat (haubíttzokat)
tsak hamar ki-vettették helyéből a' miéink.
— Sok kárt tettek ágyúink, Népében is

K k k

is az ellenségnek; és végre minden hajóit által-lyuggatták, 's el-süllyesztették. — (Az itt diadalmaskodott Ts. K. Sereg-osztálynak, F. M. L. *Werne*nek a' Vezére).

Alább is próbált szerentsét egygy más frantzia tsapat, 's el is vette egygy Batteriejokat a' *Hannoveránus*oknak. Ezen batterieát, két-ízben akarták vissza kapni az *Anglusok* és *Hannoveránusok*, de mind kétfzer vissza-verte őket az ellenség: míg nem harmadszor, a' *Hannov. Granátérosok* is kezdettenek elő-nyomúlni, kiket már nem vártak bé a' Frantziák; hanem a' batterieában találtt ágyúknak gyújtó-jukaikat hirtelen bé-szeggették, 's olly sietve vonúltak vissza, hogy ámbár sokan maradtak közzüle a' tsata' mezején is: de még azoknál többen veszték a' vízbe. A' hajóik közzül is kénytelenítették ötöt hátrahagyni. A' *Hannoveránusok*, *Busch* Generállieutenántjokat, és egygy Májorjokat vesztették el ezen viadalban.

A' *Móza*, és *Vaal* vizek között lévő *Bommel-Vaerd* Sziget' tájján is nagy ágyúzás vólt Dec. 11-dikén: de az ottani történetről, nem kapott vólt még akkor Hír-adást *Werne*nek Generális, midőn tudósította *Clerfayt* Grófot, a' fellyebb elő-adott két történetekről.

Mihelyt kapta Gróf *Clerfayt*, Báró *Werne*ktől, a' Tudósítást: mindjárt parantsolta B. *Alvintzyn*nak, hogy ez, venné a'

maga Korpusának jobb szárnyához azon Katonáságot is, melly állott, *Wesel* és *Duysburg* Városoknál; 's a' mellynek helyébe, más rendbéli Katonáságot parantsolt egyszersmind Gróf *Clerfayt*.

Mannheimből Dec. 16-dikán: — „A' *Mundenheimi* töltés mellett készültt Földvárjokat a' Frantziáknak; le rontá a' múltt éjtszaka, egy tsoport Ts. K. Katonáság, melly közzül, egy *Slávoniai* Tiszt, és nyóltz Köz-emberek sebesedtek-meg ezen alkalmatossággal. — Ma ismét nagy szorgalmatossággal munkálódik az ellenség *Mühl-au* Szigetünkkel által-ellenben.“

Moguntziából Decemb. 16-dikán: — „Tegnap, egész nap tartott vídékünkön az ágyúzás. Estve, meg akarta gátolni az ellenség Embereinket, a' *Bretzenheimi* malomnak el-szállításában: de ágyúiuuk által, mellyek dugaszból kezdtek reája sütögetődni, futásra kényszerítettett.

Frankfurtból Dec. 16-dikán: — „Úgy halljuk, hogy a' Frantziák, által akartak tegnap rontani a' *Rajrán*, *Kaup*, és *Bacharach* között. Már, valami ezer-öttszázan ki is szállottak vólt az innenső partra; de a' *Prusszusok*, résszerént le-lövöldözték; résszerént vízbe fullasztották: a' többeket pedig vissza-térítették.“

Frigyes-Belgyiomból —

A' *Lejdai Újságnak* 9-dik *Decemberi Darabjából*: — „*York* (Ánglus Királyi)

Hertzeg, ezen Hónapnak 3-dikánn estve, *Hágába* érkezett, 's onnan más nap, tovább folytatta útját *Anglia* felé. Nem lehet tudni: ha vissza fog e' még jöni Közönséges-Társaságunkba, az itt vitézkedő vitézkedő *Anglus* és *Hannoveránus* Sereg-osztályoknak vezérlésére. Az *Anglus* Sereg-osztálynak kormányozását, *Erskine* Úrnak — egy tanútt, és nagy-tapasztalású Generálisnak — adá által. Ezen Sereg-osztály' fő quártéllya még is *Arnheimban* vagyon, a' honnan, olly értelmű Tudósítás költ Dec. 3-dikán, hogy első és 2-dik Dec. ben, több helyeken igyekeztek a' Frantziák által rontani a' *Waal* vízén: de nem boldogúlhattak, résszerént a' víznek nagysága; résszerént a' *Waal*' jobb partját védelmező ágyúk soksága miatt. — Úgy halljuk, hogy *Panderennél*, híd'készítéshez kezdettek; de az ott lévő Ts. K. Katonaság által, meg gátolódtak szándékokban. *St. Andre* (*St. Andries*) Erösségünkre is sokat ágyúztak; de minekutánna a' *Móza*, és *Waal* vizei között lévő Distriktusunkat hathatósan láttattak vala akarni meg-támadni: vissza-vonúltak. — *Gravet* még minduntalan ostromollyák: gyúladást is okoztak benne ezekben a' napokban: de nem lehetett a' tűz nagy károkat: mivel hamar el-oltották azt, az ostrom alatt lévők. *Bredai* Komendánsunkhoz olly izenetet küldött, az a' tájon lévő Fran

lakosok' száma, a' húsz-ezeret : kap a' Tanító-férjfi, ezeröttszáz; a' Tanító-asszony pedig, ezer-kétszáz lívert. — A' tanulást kezdő gyermekek, tartoznak lenni leg-alább is hat-éztendősök, 's taníttatást vesznek: —

- 1.) Az olvasásban 's írásban. Az Olvasó-Könyvek, figyelmetesekké tészik őket, kötelességeikre 's jussaikra.
- 2.) A' Frantzia Konstitúzióban.
- 3.) Az Erköltsi-tudomány' fundamentomiban.
- 4.) A' Frantzia-nyelvonn való, mind szó-; mind írásbéli elő-adásnak kezdeteiben.
- 5.) A' Számvetés' reguláibann, és a' földmérésben.
- 6.) A' Természet' főbb jelenségeinek és műveinek fundamentomos esmérésében. —

A' példás vitézi-tselekedeteknek summás históriáját, 's a' győzedelmi énekeket, könyv nélkül tanúllyák-meg. — — A' melly vidékekben nem frantzia nyelv, a' közönséges beszéllő-nyelv: ott, a' tanítást, az oda való nyelven kell tenni, de úgy kell igyekezni, hogy idővel, ott is a' frantzia nyelv vályon rendszerént való nyelvvé. — A' fenn-nevezett Kollégiumtól válafztandó Személlyek által, fegyverezésbenn, úzásbann, futásbann, küszködésbenn, vagy birkozásbann, 's több effélékbenn is fognak gyakoroltatni. — Nehány napjainn az észtendőnek, el-vezetődnek, a' leg-közelebb lévő Ispotályokba; és ugyan azon napokon, némelly Öregekhez, és Szüléikhez a' Haza-óltalmazóinak, kiket, házi és me

lis védelmezni akarta magát, Generáladju-
tánt *Daplot* ellen: de ez, által-ütötte a'
Spanyol Generálist. Még más két Gene-
rálisok is ölettettek - meg. A' Fő - Vezér
Gróf *de la Union*, halva találtatott a' hartz
mezején. Az ő Katonai rend-tzimerjét, ál-
tal fogjuk néktek küldeni. — Minekután-
na nekünk hagyta volna az ellenség, egész
táborát és ágyúit: vette magát a' *Liersi*
magass fekvésű vidékekre, mellyeken, a'
Figuièresi ágyúk' ótalma alatt bé-sántzol-
ta magát: de ezen tanyáját is kéntelenítte-
tett el-hagyni, és hat vagy hét óránnyi já-
ró földdel szaladni tovább. Más nap, egész-
szen bé-kerítették a' miéink *Figuières* és
Rosás Erösségeket. *Figuières* meg- adta
tegnap magát. Kilentz ezernél feleesebb
számú Katonákból állott az őrizetje. Ezek,
hadi foglyokká lettek. Sok eleség és mu-
nítzió is vagyon a' Várban, 's több ágyú,
másfél száznál. "

A' *Napnyugoti - Pirenéusi* Frantzia Se-
reg is viaskodott Nov. 24-dikén, a' *Spa-
nyolokkal*, és *Garreau 's Boudoi* Nemzet-
gyűlési Kommisszáríusoknak bizonyítása
szerént, többet le-ölt azokból ezernél.

Frantzia Ország.

A' Békesség-hírlelésekről, eggy hosz-
szú táfoló Beszédet tartatott a' Közjóra
ügyelő Deputátzió, *Merlin de Douay* Tag-
ja által, a' Nemzeti-gyűlésnek 4-dik Dec. ri
Ülésében. Így szólott *Merlin* a' többek
között: „ Igen is, akarunk mi Békességet,

de olyat, mellyet a' mi saját erönk; és a' nekünk való ártásra örökös tehetetlensége ellenségeinknek garantírozzon (tegyen bizonyossá).

A' Gazette de Deux-ponts *trímet viselő*; de most Mannheimi Újságnak 15-dik Decemberi Darabjából: — „Ámbár a' Frantzia Nemzeti gyűlés előtt, olly Jelenést tett légyen is December' 2-dikánn a' Közbátorságra ügyelő Deputátziónak nevében *Mathieu*, hogy a' nevezett Deputátzió, tsupán az őrizetjét állította jobb lábára a' *Templom* nevű épületnek, mellyben tartatnak a' Királyi árvák: bizonyítják mindazáltal a' *Helvétziai* levelek, hogy a' XVI-dik *Lajos* Magzatjaival való bánás, alkalmaztatva vagon, azoknak intereszfáns (tekintet - érdemlő) állapotjokhoz. Ezen állításhoz, azt is hozzá teszi egy *Helvétziai* Újság, hogy az Iffjú Királyfinak Tanítói vagynak: az írásbann, rajzolásbann, geografiábann, és hiftóriában; 's a' testvér Nénnye — a' Király Kis-asszony — mellé is rendelődött egy Asszony, a' kivel társalkodása lehessen annak.

A' Nemzeti gyűlésnek 6-dik Decemberi Ülésébenn elő vevődött a' Polgári-törvényeknek vizsgálása. Soká forgott fenn az a' Kérdés: Az özvegyen maradott, vagy el-váltt Feleségtől származandó Magzatot, meddig kellessék, törvényes-házasságbéli Magzatnak tartani? Végtére az az értelem állott meg, 's lett Törvényvé: hogy

ha valamelly A' Izony, Férjének meg-halálózása, avagy attól lett el-válása után kilentz és fél-hónapokkal szülénd: az illyetén tizedfél hónapos Magzat, a' meg-hóltt, vagy el-váltt Férj' valóságos Nemzeményének — törvényes házasságbéli Magzatjának — fog esmérődni.

Delormel nevű Tudós, egy Közönséges-nyelvről való Gondolatait terjesztette a' Nztiggyűlés' eleibe, a' melly Közönséges-nyelvről azt mondotta, igen nagyon könnyítené az, a' Tudományoknak, minden Nemzetek között való el-terjedését. *Baraillon* nevű Tagja a' Gyűlésnek így ítélte ezen tárgyról: „Kívánásra méltó dolog — *úgymond* — hogy *Delormel*' gondolatai végre-hajtódnának, és ennél fogva, a' Nemzetek között való különbség el-hárítódnék.“ — A' Közönséges-tanításra ügyelő Deputázióknak adta által a' Nemzeti-gyűlés, meg-visgálás végett, *Delormel*' Munkáját.

Béts.

Tsászárné Ő Felseége, változást szenved egészségében: de F. Urunk, kívántt állapotban vagyon, 's ma a' Sz. *István*' Templomába ment. Tegnap az Udvari Templomban vólt, mellyben *Zágrábi* Püspök *Verhovátz* Maximilián Ő Exc. ja pontifikált.

* * * * *

A' múltt Postán le küldöttük a' Magyar Hírmondó' ötödik Szakaszsa' Mutató-Táblájának utolsó részét: a' mai Postával küldjük a' Frantzia *Telegráfnak* képét. Le-írásával szolgálunk a' jövő Postán.